דמות קורנת ומיוחדת

לזכרו של הרה"ח רבי יהודה צבי (הערש) ברנדוויין ז"ל

שלושים יום חלפו עברו מאז נעקרה דמות קורנת ומיוחדת מהנוף הירושלמי. וירושלים אבדה את אחד המיוחדים שבבניה, מחשובי קרתא דשופריא, מגדולי אנשי חסד, ענוותן ושפל ברך והצנע לכת עם אלוקיו.

עם הסתלקותו של הרה"ח רבי יהודה צבי ברנדוויין ז"ל בן כ"ק האדמו"ר רבי יעקב מרדכי מסטרעטין — בערזאן זצ"ל וחתן הגה"צ ר' מנחם מענדל גפנר זצ"ל, מקרית צאנז בירושלים אשר נקרא על שמו של זקנו האדמו"ר פועל ישועות המפורסם רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע.

המנוח ז"ל נולד ביום ו' כסליו תרפ"ט, לאביו האדמו"ר רבי יעקב מרדכי ברנדוויין מסטרעטין־בערז'אן זצוק"ל מזקני חשובי אנשי ירושלים עיה"ק, בנו של האדמו"ר הרה"ק רבי ישראל מסטרעטין־בערז'אן הי"ד, בן הרה"ק רבי פנחס מסטרעטין־בערז'אן חתנו של הרה"ק פועל ישועות המפורסם רבי אברהם מסטרעטין זצוק"ל.

נקרא על שמו של זקינו אבי השלשלת הרה"ק מסטרעטין זי"ע, שעליו כתב מרן הגה"ק מצאנז זי"ע בשו"ת "דברי חיים" דברים מופלגים על רוח קדשו ומופתיו שפעל ישועות בקרב הארץ.

היה בן אחר בן להרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע. אביו רבי יעקב מרדכי בן רבי ישראל בן רבי פנחס בן רבי יעקב יוסף שהיה בן בנו של הרה"ק ר' מרדכי מקרמניץ (הגביע שלו נותר לפליטה בירושה אצל משפחת ברנדוויין) בנו של המגיד מזלאטשוב. כמו"כ התייחס המנוח לעוד צדיקים אראלים ותרשישים ביניהם הרה"ק רבי שלמה מקארלין, הרה"ק רבי ייב"א מאוסטראה, הרה"ק ר' פנחס מקאריץ, הרה"ק רבי דוד לייקיס, הרה"ק הר"מ מנישכיז, הרה"ק המגיד ממעזריטש. הבעש"ט הק', ולמעלה בקודש עד דוד המלך זיע"א.

אמו של המנוח ז"ל היתה בת הרה"צ ר' ברוך וואלף וויינשטאק זצ"ל (נכד הרה"ק "רבי ברוך וואלף דיין" ראש ביד"צ חסידים דירושלים), ממנו שאב הרבה תורה ויראה, ובאווירת הקודש של בית אבותיו נתגדל לתפארת, משם שאב את עבודת התפלה, בעודו זוכר — מה"סטרעטינער קלויז" דירושלים — את הנוסח והנעימה המיוחדת שובת הלב של חצר הקודש סטרעטין־סטרעליסק, אותה שילב בתפלותיו הלוהטות.

בהגיעו לפרקו הקים את ביתו עם זוגתו תחי' בת הרה"צ ר' מנחם מענדל גפנר זצ"ל בנו של הרה"צ ר' שמואל גפנר זצ"ל, בבית זה שאב דרכי תורה ואהבת חסד במדה גדושה.

זכה המנוח ז"ל להסתופף עוד בצילא קדישא אצל הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין, ואצל שאר בשרו הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל, ואצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שהיה מקדמו בשמחה ובכבוד גדול. וכן דבק בהתבטלות גמורה אל הרה"ק מבאיאן לייפציג והרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע ויבלחט"א אצל כ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א, כמו"כ דבק בכ"ק אדמו"ר הרה"ק מהרי"מ מרחמסטריווקא זי"ע ובגיסו אדמו"ר הרה"ק רבי משולם זוסיא מטשערנוביל זי"ע ושאב רבות מבאר תורתו וצדקותו.

יהודי טוב כזה היה רבי יהודה הערש "א גוטער איד". הגדרה זו נשמעה בימי השבעה לפטירתו פעם אחר פעם. כל אחד מהמנחמים ציין את טוב ליבו של המנוח בסגנון שונה. זה ציין את היותו טוב בתורה, השתתפותו בשיעורי תורה תמידים כסדרן. השני מספר כי היה מתחמם בשעת התפילה, בראותו את התלהבותו של רבי יהודה הערש בשעת התפילה. תפילתו בקול רם. אחרים גוללו סיפורים ועובדות על עזרתו לאחרים בצדקות וגמילות חסדים בגופו ובממונו.

עד כמה נגע צערו של הזולת נגע מאוד לליבו, כשהוא מנסה להקל מעליו ככל יכולתו סיפר ש"ב כ"ק מרן אדמו"ר מטשערנוביל שליט"א כי הוא עצמו זוכר כשרבי יהודה הערש זצ"ל, היה צעיר לימים היה מגלגל חובות עבור אחרים, שכבר לא היו מסוגלים ללוות בכוחות עצמם.

כך היה כשנוכח בגודל המאמצים שנאלצו בעלי שמחות לכתת עצמם בין השכנים כדי ללוות כלים מכלים שונים, לעריכת השמחות בעידן טרם הומצא ה"חד פעמי". שהקים בעצמו מכספו את הגמ"ח כלים הראשון שהיה בירושלים בימים ההם. כך היה כשהתקיימה סעודת הילולא בבית המדרש, התגייס רבי יהודה הערש לסייע בידו. וכך היה בכל ענין שהיה ביכולתו לעזור ולסייע, קם ועשה מעשה והיה ראש וראשון לכך. כך היה כשראה במקום עבודתו כי ישנם ספרים שמחמת פגמים שבהם, אינם יוצאים לשיווק, ביקש את רשותו של בעל הבית, וטרח והביאם לבתי כנסיות ובתי מדרשות בהם עוסקים בלימוד מסכתות אלו, וכן רבות כיוצ"ב.

בסביבתו הקרובה לא היה מי שהכיר את רבי יהודה הערש, למרות שמעולם לא עמד בין אנשים ושוחח על דא ועל הא, בשיחות סרק בעלמא. עם זאת כל אחד, נער ועד זקן זכו ממנו לחיוך משמח לב, כשהוא מוסיף ומושיט את קופסת הטביק לעברו, ומפטיר א גוט טאג, א גוטן חודש וכיוצא בזה.

עם זאת, למרות הכל, לא הכירו אותו את רבי יהודה הערש. הוא אשר היה נצר לשלשלת סטרעטין המיוחסת, מגזע גדולי עולם ואדמורי"ם מפורסמים זי"ע. בנו של הרה"ק רבי יעקב מרדכי ברנדוויין מסטרעטין זי"ע, אשר רבים שיחרו לפתחו. התהלך בצידי דרכים כשהוא אינו עסק מעצמו כלל, רק התנהגותו האצילות העידה כי בן מלך הוא. מעולם לא סבר רבי יהודה הערש כי יחוס רם ונישא זה, פוטר אותו מדבר כלשהו. אלא להיפך, תחושתו שנשמעה לעיתים רחוקות כשהוא לוחשה לאי מי, היתה תמיד. פחד ורעדה אוחזני כשאני נזכר, מי היו אבותי הקדושים. דברים אלו כי היחוס צריך להתחיל ממני, ואינני יכול לסמוך במאומה על אבותי הקדושים, נשמעו ממנו לא אחת. כשהוא מתאמץ ומשתדל, כדבריו: "לא לבייש את השלשלת".

חדור היה רבי יהודה הערש באמונת צדיקים נפלאה, באמונה תמימה וזכה, היה מתייחס לכל הגה ודיבור שנשמעו מפי צדיקים. כשהיה מספר עובדה מצדיק היה ניכר עליו התפעלות.

בצורה זו התייחס גם לשיירי הקודש שהגיעו לידיו משולחנן של צדיקים, כשהוא שומר על יי"ש משיירי שולחנו של כ"ק האדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע, כשהוא מחזר אחר הזדמנויות בשמחות משפחתיות לכבד בכך צדיקים ואדמורי"ם שהגיעו להשתתף בשמחתו. כשהוא דולה משיירי הכוס, ומשקה לתוך אותו יי"ש. לא אחת סיפר כי נתן משיירי קודש אלו, עבור חולים וחלה שיפור משמעותי בבריאותם.

אירע ונסע במוצאי שבת קודש לתל אביב להזכיר לפני כ"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, את זוגתו תחי' ששהתה בבית חולים. ומאחר ולא יכלו להיכנס אל הקודש פנימה, מחמת חולשתו של המהר"א זי"ע, על כן, נתן לו המשב"ק חתיכת חלה משייריו של צדיק.

בהגיעו לבית החולים נתן מהחלה לזוגתו תחי'. לאחר מכן, שמע שבמקום ישנה אשה כבר משך מספר ימים, ועומדים לנתח אותה, וכהכנה לניתוח אסרו עליה לאכול. רבי יהודה הערש מיהר ונטל פיסה מהחלה, ושלח זאת עם אמה של האשה, שתעביר לה. כשהוא מייעץ לה להניח את הפירור בתוך ספר תהילים בפרק צ'. ולומר לאחות כי רוצים להעביר את התהילים לאשה, כדי שתגיד מזמור זה, קודם הניתוח. בצורה זו, העבירו לה את פיסת החלה, ומיד אחר כך לא היה צורך בניתוח, וראו ישועה גדולה.

את תפילות מנחה ומעריב התפלל כמעט מדי יום ביומו אצל שריד בית מקדשנו הכותל המערבי. ושמחתו היתה רבה ומופלגת כשעברה עליו תקופה בלי להחסיר יום מלנסוע אל הכותל המערבי. ליד אבני הכותל היה שופך את לבו באמירת תהילים.

כל אימת שנקלע אליו אחד הנכדים גילה לו כי הזכיר אותו אצל הכותל. כשפעם שאל אותו אחד הנכדים, כיצד זה, שכל אימת שפוגש אותו הוא אומר לו שרק אמש הזכירו ליד הכותל. השיב לו, הנני מזכיר ומתפלל כל יום ויום על כל אחד ואחד מצאצאי בפרטיות.

אחד הנכדים מספר כי כשנולד לו בתו, והוא עדיין לא הספיק להודיע לאחר הקידושא רבא, את שם הבת הנולדה. מיהר הסבא לברר את השם. לשאלתו מה הבהילות, השיב, ברצוני להתפלל עבורה.

בכלל היה מתפלל תמיד בהתלהבות בקול רם, אדיר וחזק, כדרך שראה אצל אבותיו הקדושים. כשהוא קובע עיתים מזומנות להשתפך באמירת תהילים. מדי שבת בשבתו היה מסיים את ספר התהילים כולו.

לעת זקנתו היה צועד במסירות נפש למקווה ולבית החסידים דגור ברח' זית רענן בקרית צאנז בירושלים, שם השתתף גם כן בשיעורי תורה שהתקיימו במקום. כשהדרך הקצרה ארכה לו במשך כעשרים דקות. מאוחר יותר, כשכבר בקושי היה מסוגל ללכת, החל להגיע מדי יום באמצעות מונית, למקוה ולבית החסידים. כשנוכח בכך הגה"ח רבי דניאל אלתר שליט"א. אמרו: "יהודי, שמוסר נפשו להגיע לבית הכנסת להתפלל בציבור, ומוציא על כך הוצאות רבות כל כך, ראוי שנדאג לו להסעה קבועה". וכך דאגו לו כי אחד המתפללים יגיע לקחתו מדי יום ביומו. כשאירע פעם שלא הגיעו לקחתו, שוב נסע באמצעות מונית.

כל הימים לרבות הלילות כשבאו בני המשפחה לבקרו, הרבה לספר בשבחו של רבי דניאל, אשר דאג עבורו, ושיבח אותו מאוד. בתקופות בהם יצא לעבודתו היה משכים קום בשעה 5:00 לפנות בוקר, כדי להתכונן לתפילה כדבעי. והקפיד תמיד להגיע עוד טרם התחילו להתפלל, והיה מן העשרה ראשונים. ולאחר התפילה היה מתעכב בבית הכנסת עוד דקות ספורות, ויצא עם העשרה האחרונים, כדי שלא יראה עליו כמשא (למרות שזמנו היה דחוק, שהיה צריך להספיק הסעה למקום העבודה במישור אדומים, ואכן, לא אחת הפסיד את ההסעה, והיה לו סיעתא דשמיא מיוחדת למצוא טרמפ, ולעיתים הצטרף לרכבי משטרה וכדו' שנסעו לאזור זה, אך מהנהגת קודש זו לא ויתר).

בימות החורף כשזמן תפילת ותיקין מתאחרת. נכח אחד מנכדיו כי המנין בו הוא מתפלל מקדים להתחיל תפילת שמונה עשרה, בדקות ספורות לפני המנין הקבוע של ותיקין. וכששאל אותו על כך, שמתפלל לפני הזמן. הזדעזע ממש ואמר לו: "חס ושלום, רק יש דעה נוספת לענין ותיקין שמקדימה בדקות ספורות".

גם בתקופות או ימים בהם לא יצא לעבודתו, השתדל והזדרז להקדים ולהתפלל. כל עיתותיו של רבי יהודה הערש היו מנוצלות כולן לטובה, בלימוד התורה ובאמירת תהילים. ועל אף שיגע וטרח על המחיה ועל הכלכלה, היתה מלאכתו ארעי ותורתו קבע. כפי שנפסק בשולחן ערוך כי מי שלומד בכל עת שהוא פנוי, נקרא תורתו אומנתו.

דוגמא לכך, אנו מוצאים בעובדה שלפנינו: במפעל בו עבד רבי יהודה הערש היה שני הפסקות במשך היום שהיו מיועדות כדי לאכול ולפוש. ורבי יהודה הערש השכיל לנצל את שניהם ללימוד התורה.

הא כיצד?!

הוא סיכם עם אחד העובדים, כי מחצית מן הזמן של ההפסקה, הוא ילמד בקול מתוך גמרא, והשני יאכל, ולאחר מכן, הוא יאכל, והשני ילמד בקול מתוך הגמרא. בכל עת פנוי, כשאי מי מהנכדים נכנס אליו בזמנים אחרים, מצאו אותו עם מכשיר טייפ וקלטות של "קול הדף" או "קול הלשון" כשהוא מאזין ומקשיב לשיעורי הדף היומי, פעם ופעמיים ויותר. כשהמציאו במכשיר הטייפ את הטכניקה, שהקלטת הופכת את עצמה לצד אחר. מיהר לרכוש טייפ חדש. כך חזר ושמע את הדף פעמים רבות. כשהוא גומר את הדף, והטייפ מתחיל מחדש, אף הוא מדפדף את דף הגמרא. וחוזר ושומע את הדף שנית ושלישית.

בעת זקנותו, כשכבר לא יכל ללכת בכוחות עצמו לגמ"ח הקלטות להחליף את הקלטות הישנות, אותן כבר שמע כמה וכמה פעמים, ועדיין לא הספיקו להביא לו קלטות נוספות. היה חוזר שוב ושוב על דפי הגמרא של הדף היומי, שנלמדו בתקופה האחרונה. אותם כבר זכה לחזור כמה וכמה פעמים. בצורה זו הספיק לסיים את הש"ס כמה פעמים.

מאז שסיים את עבודתו בהדפסת ספרי קודש, הדבר החל לבלוט ביותר, כשהוא משתתף בשיעור בדף היומי שהתקיימה בבית המדרש צאנז לפני התפילה. ולאחר התפילה חזר להשתתף בשיעור נוסף. כשבנוסף לכך, חזר ולמד את הדף כמה פעמים עם הקלטות.

דבוק היה רבי יהודה הערש ברבו כ"ק האדמו"ר מבאיאן זי"ע, ולא היה עושה דבר מבלי להימלך ברבו. דוגמא לכך היא העובדה שגם לאחר שרכש את הדירה בקרית צאנז ירושלים, לא הבה להיכנס לתוכו, עד שלא קיבל את ברכתו והסכמתו של האדמו"ר זצ"ל על כך.

עם הגיע הבשורה על הסתלקותו של מורו ורבו כ"ק האדמו"ר מבאיאן זצ"ל, היה זה לאחר שבוע ימים שרבי יהודה הערש זצ"ל היה חולה וחסר אונים כשהוא אינו מסוגל כלל לרדת מהמיטה, עקב כאבים עזים מהם סבל ברגלו. אך עם שמע הבשורה הקשה, אזר כגבר חלציו להשתתף בהלווייתו ולחלוק לרבו את הכבוד האחרון.

כשרצו להוציא את המיטה מבית המדרש, הצטופפו במקום המון רב, ולא היה באפשרות להוציא את המיטה. רבי יהודה הערש, שראה בכך בזיון המת, למרות היותו תשוש. ניגש בכוחות עצמו והחל להדוף את הקהל הרב כלפי חוץ, וכך הצליחו להוציא את המיטה.

במהלך הלויה ראו אותו עם עינים נפוחות ואדומות מבכי, כפי שלא ראו אותו מעולם, גם לא בהלוויית הוריו ע"ה. לאחר מכן, דבק בכל נימי נפשו לכ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א. כשהוא מכבדו ביותרת הכבוד, וכפים פנים לפנים החזיר לו כ"ק האדמו"ר שליט"א אהבה רבה. מנהג היה לרבי יהודה הערש ששכל אימת היה כ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א יוצא לחוץ לארץ היה מעניק לו "שליח מצווה געלט" ו"עלה ערבה" מהושענא רבא לשמירה כפי שקיבל מאבותיו הק'. וכ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א היה מחשיב זאת במיוחד.

תקופה ארוכה היה פרנסתו של רבי יהודה הערש מצויה ממלאכה שמכבדת את עושיה, עבודה בליטוש יהלומים. על עבודה זו היה מתאר לפני צאצאיו כמוסר השכל שיכולים לקחת דבר שנראה אבן ולהופכה ליהלום, וככל שמרבים ללטשו, היהלום מבריק יותר. (פעם סיפר כי לא אחת במהלך העבודה היה עף יהלום, והיו צריכים לחפש אחריה בכל המפעל, ופעם מצאו את היהלום שנפל לתוך קופסת הסוכר).

אולם באחד הימים הגיע הביתה, כשהוא מודיע בצער כי פיטרו אותו מהעבודה. כך שהה בביתו תקופה ארוכה עד שמצא עבודה אחרת.

אולם, בימי השבעה הגיע לנחם אחד מאלו שעבדו יחד עמו בליטוש יהלומים, וגילה את הסיבה האמיתית, מדוע עזב רבי יהודה הערש את העבודה.

היה זה, מחמת שבעל הבית הכניס מזכירה למקום העבודה. רבי יהודה הערש פנה אל בעל הבית, באומרו שהוא אינו יכול לעבוד במקום שעובדות גם נשים, ועל כן, או שהוא מפטר את המזכירה או שהוא עוזב את מקום העבודה.

למחרת כשהגיע לעבודה ראה שהמזכירה הגיעה גם היום למקום העבודה, ללא אומר ודברים לבש את כובעו ויצא החוצה ועזב את מקום העבודה לצמיתות. וזו היתה הסיבה שעזב את העבודה, כשהוא ממלא את פיו מים ולא מגלה לאף אחד את הסיבה האמיתית.

מזקנים אתבונן, ללמוד ולהשכיל בדרך נלך בה, והמעשה אשר נעשה להתחקות מדרכיהם הישרות. ובזה הקשר, שיהיה לזכותו ולעילוי נשמתו, בוודאי יהיה מליץ יושר עבור כל המשפחה יחד עם כל בית ישראל, אכי"ר

המשפחה

אהבת תורה והצנע לכת

לזכרו של סבנו הר"ר חיים שטיינברג ז"ל מעיה"ק ירושלים

כאשר ישבנו לכתוב את תמצית חייו של הסבא האהוב על כולם היה לנו כה קשה. הרי כמה שנכתוב ונספר לא נוכל לכתוב תקופה כה ארוכה של למעלה משמונים ושש שנה בעמוד אחד, אבל נקודות חשובות ממה שסיפרו לנו וגם זכינו לראות מחובתנו לשמרם ולכתוב אותם על לוח ליבנו כדי שיישארו אצלנו בזכרון לדורות הבאים כדי שנדע את הדרך ילכו בה.

סבא חיים נולד בארץ ישראל בשנת תרפ"ח לאביו הר"ר יוסף שטיינברג ובגיל אחד עשר חודשים התייתם מאמו ואז גדל אצל הסבתא אם אביו אשה יראת ה' והחדירה בו מסירות נפש לתורה ויראת שמים ולעת זקנתה עבר לבית היתומים דיסקין שם גדל עד היותו נער.

חיים קשים עברו עליו בשנות ילדותו ונערותו זמן קשה היה בארץ ישראל ובכל המצבים הקשים האלו חיזק את עצמו בהתדבקות בכל אשר שייך לתורה. בימים של אז ניסו כל מיני שונאי דת לפתות נערים ללכת לקיבוצים אשר רוח התורה לא היתה דרכם וגם אותו סחבו לשם, ובאותו זמן חודש ניסן היה ובהתקרב חג הפסח שם לב שאין קונים מצות כהכנה לחג הקרב ובאו ואמרו שכאן אוכלים חמץ בפסח. מיד ללא כל הודעה לאף אחד ברח משם כל עוד נפשו בו וחזר לירושלים עיה"ק למקורו ומאז לא עזב אותה והיה ממש כאחד מאבני המקום.

היה גר בשכונות בית ישראל ומאה שערים בין בתיהם של גדולי אותו הדור אשר בכל פעם התארח אצל מישהו אחר עד אשר מצא לו את מקום מושבו בשכונת בית ישראל סמוך לביתו של הרה"ק רבי שלומקה מזוועהיל זצוק"ל וזכה אף לקבל את ברכתו לזיוג הגון ואכן זכה להינשא לזוג' רחל שתבלחט"א אשר יחד הקימו את ביתם על אדני התורה.

תקופה קצרה לאחר נישואיו ביקש הימנו האדמו"ר משומרי אמונים זצוק"ל שיטול על עצמו ללמד ילדים ניצולי שואה שהיה צריך להתנהג עמם בסבלנות מיוחדת ובהקשבה מרובה. ואכן עשה את עבודתו נאמנה בסבלנות ובכח הסבר הנפלא שהיה לו זכה לקרב ילדים רבים לתורה ועבודה ביראת שמים.

אהבת תורה ויראת שמים היו נר לרגליו, תמיד חיפש לעצמו רב ומורה דרך לתורה ויראת שמים, לאחר שעבר לגור בשכונת מאה שערים סמוך לבית המדרש ישועות יעקב שם היה מהמתפללים הקבועים מצא את אשר ביקש והתקרב להרה"ג רבי שלמה סובל זצ"ל דבק בדרכיו וקיבל אותו כמורו ורבו לכל דבר והרבה להתייעץ עמו בכל עת.

היה יושב בשיעורים שלו ומקשיב לכל מלה ומלה היוצאת מפיו כבור סיד שאינו מאבד אף טיפה, בכל שמחה וארוע שסבא היה מדבר דברי תורה היה מזכיר את מורו ורבו אשר אהב אהבת נפש, וחוזר על דברי תורה ששמע ממנו לפני עשרות בשנים בשלוה ורוגע ובבהירות כזו כאילו שמע את זה לפני כמה רגעים.

כה חביב היה עליו דברי תורה, כאשר היו נאמרים דרשות בשמחות או שאחד כיבד את השמחה בשיר נאה ישב ושמע ולא היה מוציא הגה מפיו שם אוזנו כאפרכסת לשמוע את דברי התורה. פעם אמר לי אני לא מבין איך אפשר לדבר כאשר רב נותן דרשה או כשמישהו שר, הוא הרי הכין את עצמו וטרח עבורנו צריך לתת לו את הכבוד הראוי לו, ואכן תמיד היה מודה בחום לכל אחד שדיבר דברי תורה או שר שיר נאה לכבוד השמחה.

הצנע לכת עם א' ובשמחה תמיד. לא היה צריך לעצמו כלום, כל חייו חי בבית קטן ופשוט ללא שום דבר פאר והדר הכל בצניעות ופשטות. תמיד הסתפק במועט, גם בבהכ"נ לא תפס מקום של כבוד תמיד מצא לעצמו את המקום הפינתי לא לבלוט, הולך היה תמיד בצידי דרכים, כאשר היה פוגש יהודי היה מוצא את הדרך לשמח אותו, אם זה התעניינות במשפחה, או בנעשה בשכונה, לכל אחד היה לו את המילים שאהב לשמוע, שמח תמיד בשמחתו של הזולת בכל השמחות היה משמח את בעלי השמחה במלה טובה ובריקוד נאה.

אהבת ישראל בכל מצב. היה עושה הכל בעצמו, לא ביקש עזרה מאף אחד כדי לא להטריח אנשים, בשנים האחרונות היה זקוק למקל הליכה ויום אחד אבד לו המקל ולמרות שהיה קשה עליו הליכה ללא מקל הטריח עצמו לבדו ללכת לבית הכנסת להתפלל מנחה וערבית. פעם אחד בהליכתו לביהכ"נ ראה אותו שכן הגר בקרבת מקום ואמר לו ר' חיים היכן מקל ההליכה, השיב סבא שזה אבד, השכן שהיה לו מקל הליכה בביתו אמר לסבא להמתין עד שיחזור וסבא אכן המתין כדי לזכות את היהודי.

כשחזר, סבא מיד הודה לו מעומק הלב בשמחה, והחל לדבר אתו ושאל אותו מאיפה יש לו מקל השכן השיב שזה ירושה מאביו ז"ל שנפטר, סבא אמר אז צריך לשמור על זה וכך ממשיך סבא לשאול את השכן היכן הוא גר בדיוק ובאיזה שעות נמצאים בבית. לאחר כמה ימים דופקים בדלת של השכן, סבא עומד עם המקל החדש שלו, והמקל הישן של השכן באתי להחזיר את המקל אמר לגב' שפתחה את הדלת ואז היא אומרת לו מדוע היית צריך לטרוח לעלות ארבע קומות היינו שולחים את הילד שייקח את זה ממך. סבא השיב לה חובה שלי אני רוצה להחזיר, אני לא רוצה להטריח אף אחד עבורי.

בשנתיים האחרונות עבר ממאה שערים לגור אצל בנו, דודנו הר"ר יוסף שטיינברג בביתר עילית אשר יחד עם נוות ביתו וילדיו שירתו אותו בצורה מכובדת ביותר ועל כך מודים להם כל המשפחה כולה על השירות המיוחד אשר העניקו לסבא ז"ל מכל הלב.

בביתר עילית היה מהמתפללים הקבועים בבית מדרשו של כ"ק האדמו"ר מסטינסלב שליט"א, שקירב וחיבב אותו ותמיד נהנה לשמוע מדברי תורתו.

לאחר חנוכה נפל ומנפילה זו היה זקוק להישאר מרותק למיטה ולמרות כל זה לא ויתר על סעודת שבת ביחד למרות המאמץ.

בשבת האחרונה לחייו זכה לשבת עם אורחים בסעודה, ישב רענן שר את הזמירות בפרט את השיר אודה לקל לבב חוקר בכל העונג, יותר מהרגלו דיבר דברי תורה בשמחה ותענוג עד שכולם אמרו שזה היה ממש שבת של מעין עולם הבא, ולא ידעו שלשבת הבא יישב בעולם הבא.

בליל שישי כ"ד טבת לא חש בטוב והשיב את נשמתו לבוראו בשם טוב ובשיבה טובה.

זכה לראות דורות ישרים מבורכים ולגדל את בניו הר"ר אליהו, הר"ר מרדכי, הר"ר יוסף לתורה ויראת שמים טהורה, חתניו הר"ר דוד לוינזון, הר"ר ישראל מילר והר"ר אהרן לייב אברמן שיחיו, כולם בני תורה חסידים ואנשי מעשה, ומהם ראה תוצאות חיים נכדים ונינים יראי שמים שומרים תורה ומצוות.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים וימליץ טוב בעד זוגתו וכל יוצ"ח, ונזכה בקרוב שיקיצו וירננו כל שוכני עפר בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

הכותבים בדמע ובגעגוע לסבא אהוב ויקר,
הנכדים

עצרת מספד בכלות השבעה של הרב משה שלמה הופמן ז"ל בבית המדרש שבט הלוי בירושלים

בירושלים התכנסו המונים לעצרת התעוררות ומספד תמרורים, על הסתלקותו של נפש נקי וצדיק, הרב משה שלמה הופמן ז"ל, שעלה ונתעלה לשמי מרומים, לאחר שנזדכך בזיכוך אחר זיכוך במחלה קשה ונוראה.

ר' משה ז"ל שכל חייו היו מסכת ארוכה של תורה עבודה וגמילות חסדים, נחקק עמוק בזכרונם של רבים, כדמות מיוחדת במינה ששימשה במשך למעלה משלושים שנה כאיש המפתח לכל דבר שבקדושה בבתי הסוהר בכל התחומים, החל בהקמת מערך ענקי של רבנים שהגיעו מדי יום בעיקר מהעיר מודיעין עילית בכדי למסור שיעורי תורה וחיזוק, בדאגה לאוכל כשר לאסירים שומרי תו"מ, בהשגת חלופות מעצר ישיבתיות לאסירים, ובכתיבת חוות דעת לועדות שליש חופשות ושיחרורים, ועוד פעולות רבות ומיוחדות שאין כאן המקום להאריך בהם, דברים אלו נעשו בשיתוף פעולה מלא עם שלטונות ורבנות שב"ס, ורבים שבו מעוונם בזכות פעולות אלו.

לפני כארבע עשר שנה חלה ר' משה ז"ל במחלת שרירים קשה שבמהלכה שותק בכל חלקי גופו ואז התגלה פרק חדש של קידוש שם שמים על ידו, איך שלמרות מצבו הקשה, המשיך לנסוע ברכב מיוחד לבתי הסוהר בכל רחבי הארץ, ולמסור שיעורי חיזוק ואמונה.

בשנים אלו קבע את מקום תפילתו בביהמ"ד שבט הלוי בנשיאות פוסק הדור מרן בעל השבט הלוי שליט"א שר' משה ז"ל היה מקורב אליו מאד, וכן היה קשור בליבו ונפשו לבית הכנסת ולמתפלליו החשובים, ועם כלות השבעה נתכנסו מתפללי בית הכנסת וידידיו ומכריו לעצרת גדולה, אותה ארגן הגבאי המסור הר"ר ר' משה אריה המר שליט"א לזכרו הטהור, בעצרת השתתף גיסו של ר' משה ז"ל כ"ק האדמו"ר מזוויעהל שליט"א וכן רבנים וראשי ישיבות חשובים.

ראשון הדוברים היה הרה"ג ר' עקיבא וואזנר שליט"א נכד מרן פוה"ד ומו"ץ בירושלים, שעלה על נס את המאור פנים שהיה לו ואת ההרגשה הטובה שנתן לכל אחד ואחד, וברור שהקב"ה לקח אותו כמזבח כפרה על כלל ישראל, והביא בשם האדמו"ר מקוצק על הפסוק אשרי אדם עוז לו בך מסילות בלבבם, שאדם שמתאמץ בדבר מצוה למרות שקשה לו ואחרים רואים התאמצותו הדבר, הדבר גורם מסילות בלבבם, ודברים אלו נאמרו ביחוד על ר' משה שגרם לאחרים חיזוק עצום כשראו איך מדי יום ביומו ושבת בשבתו טרח להגיע לבהמ"ד לפעמים אף במסירות נפש.

סיפור מרגש סיפר שבחודשים האחרונים ר' משה נתקשה מאד בדיבור שאלו ר' משה היות וכל מלה יוצאת בקושי מפיו, איזה חלקים יותר חשובים בקריאת שמע ושמונה עשרה שאותם יתפלל בשארית כוחותיו.

דבר מיוחד היו רואים אצל ר' משה ז"ל איך שתמיד היה כשצהלתו על פניו ואפילו בתקופה האחרונה כשבקושי יכל לדבר, שתי מילים היו שגורות על לשונו, "ברוך השם" וקיבל יסוריו באהבה.

וברור הדבר שפטירתו של צדיק כמותו צריכה לעורר את הדעת לתשובה שלימה ולחשבון נפש להתחזק בדבר שהיה בנפשו של ר משה ז"ל , שהוא התרחקות מכלי המשחית שמשחיתים ליבו ונפשו של המתקרב אליהם, ודבר זה יהיה עילוי גדול לנשמתו הטהורה ולנחת רוח לקב"ה.

לאחר מכן נשא דברים הגאון ר' שמחה רבינוביץ שליט"א בעל הפסקי תשובות, רב ביהמ"ד משכנות יעקב, שהדגיש את יראתו הגדולה של ר' משה איך שהיה טורח לשאול כל דבר , דבר שהוא סגולה לבנים תלמידי חכמים.

הרב העלה שני נקודות שצריך לשים לב אליהם, בשנותיו האחרונות כשראינו כזאת דמות לא שייך לשכוח מדמות נעלה כזאת שהקב"ה שלח בכדי לעורר את הבריות, וכן איך שראו אצל ר' משה ז"ל את הבחינה של להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, כשבכל יום ובכל שעה כשגופו נמצא באותה תנוחה במשך עשרים וארבע שעות, נתעלה בלימוד התורה ובקיום המצוות בלא לתת שום הנחה לעצמו חרף מצבו המיוחד.

ומוסר צריך לקחת אדם לעצמו שהקב"ה רואה אותו בכל מקום ובל זמן וצריך לנהוג הן בשבתו בביתו, והן בלכתו בדרך באותה התנהגות, ולנהוג בדרך ארץ וביראת שמים.

דבר גדול נוסף היה אצל ר' משה ז"ל שהיה תוכו כברו, שכל מה שהיה דורש ואומר היה אוחז בדברים שהיה מבקש, וזהו לימוד גדול שצריך כל אדם להיות נאה דורש ונאה מקיים.

ומי שיחזיק בדברים אלו. יזכה שהנפטר יהיה מליץ יושר בעבורו להיוושע בכל העניינים לטובה.

אחרון המספידים היה הגאון ר' מיכל זילבר שליט"א ראש ישיבת זוועהיל, שר' משה ז"ל היה קרוב אליו מאד.

בפתח דבריו אמר שתכלית ההתאספות אינה להספיד, אלא ללמוד מדרכיו של ר' משה ז"ל וכמו שאיתא במדרש לגבי יהושע בין נון שהעמידו ציור ירח על קברו, לומר שהעמיד שמש בגבעון וירח בעמק אילון, ואמרו על זה בגמ' שיהושע לא נספד כהלכה. ולכאורה יש להקשות מדוע והרי זה היה אחד ממעשיו הגדולים של יהושע, אלא התשובה היא, כשמספידים צריך להספיד ולדבר על דברים שביכולתינו לקנות מדרכיו והליכותיו של הנפטר.

שהרי אדם מטבעו רוצה לברוח מדברים המחייבים אותו וזהו תכלית ההספד לחבר את האדם לדברים שביכולתו לקיים, ולכן ביהושע בן נון היו צריכים להספידו עם הפסוק "ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל" וכפי שהסבירו בגמ' שלא עזב אפילו יום אחד את ביהמ"ד ולכן אמרו חז"ל שלא נספד כהלכה.

אם נרצה לבוא ולהידבק ברכיו של ר' משה ז"ל זהו הלימוד הכי גדול שאפשר ללמוד ממנו, את הבחינה של לא ימיש מתוך האוהל שהרי במשך קרוב לעשר שנים מתוך מחלתו היה ממש אונס שרחמנא פטריה, ולמרות זאת לא ימיש מתוך האוהל, במסירות נפש לבוא לבית הכנסת להתפלל מדי יום ביומו, ובסדר יומו הרוחני כשלפני צהרים היה נוסע לבתי הסוהר לחזק לבבות נשברים, ולאחר מכן משעות הצהריים ועד שעות הערב המאוחרות היה בסדר רצוף של שבע חברותות בכל חלקי התורה דבר יום ביומו, וזהו גילוי כוחות על אנושיים שטמונים בכל אחד ואחד, ועל כל אחד לדבוק בדרכים אלו.

דבר נוסף שראו אצל הנפטר ז"ל שלא היה לו בכלל מחשבה להסתלק מן העולם, מכיון שרצון החיים שלו למרות היסורים שעבר היה מבהיל בעוצמתו, בבחינת צמאה נפשי כמה לך בשרי איך שהיה צמא לחיות בכדי לשמוע דברי תורה.

ואם נזכה לקבל על עצמנו מעט מדרכים אלו בוודאי יהיה הנפטר מליץ טוב על כל אחד ואחד ובפרט על בני המשפחה ועל האלמנה הדגולה שתחי' שהתמסרה במסירות רבה למענו, שתאריך ימים, ויקוים בנו במהרה ובע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

איש תבונות

החוקר והסופר הרב טוביה פרשל ז"ל במלאות שלושים לפטירתו

היום מלאו שלושים יום מאז השתתף קהל רב בהלווייתו של הרב טוביה פרשל ז"ל, מטובי הסופרים והחוקרים החרדיים, והרבה מהגיגיו ומחקריו פירסם ב"המודיע", שנפטר בניו יורק ובהלווייתו שם השתתף קהל רב בטרם הוטס להלווייתו בירושלים, ונטמן בהר הזיתים. בן 92 היה בפטירתו.

עם פטירתו הלך לעולמו זקן ההיסטוריונים היהודיים, תלמיד חכם וגאון עצום, וגאון בעניוות, בר אוריין, רחב אופקים ואוהב ספר, כפי שהעיד עליו הרב יצחק ליכטנשטיין שליט"א, מרא דאתרא דקהילת 'בית אברהם' במונסי ור"מ בישיבת 'בית יוסף נובהרדוק' בברוקלין, שר' טוביה פרשל ידע לפרטים את ההקדמה של כל ספר שיצא לאור ב־400 השנים האחרונות. ספרייתו האישית מילאה את כל ביתו.

חקרן מטבעו היה ולא פעם נסע אף למרחקים למצוא ולאתר נתונים. מסעותיו ברחבי העולם כללו את קטלוניה שבספרד, שבה הוא שוחח עם צאצאי האנוסים ששבו ליהדותם, קוצ'ין בהודו, שם הוא ראיין חברים של קהילות יהודיות שונות ומגוונות — ירדן, קולומביה, פנמה, שוודיה ומדינות נוספות רבות. מה גם שהוא ידע ודיבר 7 שפות על בוריין.

ר' טוביה נולד בווינה שבאוסטריה בשנת תרפ"ב להוריו, הרב משה פרשל ואמו מרת פרל ליבא לבית שפירא. ר' משה פרשל, איש עסקים מצליח ויודע ספר, היה בנו של הרב יוחנן פרשל, רב ואב בית דין של העיר סניאטין שבגליציה, מחבר ספרים ומאמרים בכתבי עת תורניים שונים. לאחר פטירת רבה הקודם של סניאטין, הגאון רבי אברהם שטיינברג זצ"ל, מחבר שו"ת מחזה אברהם, ראשי הקהילה חיפשו רב שלא יפול בגאונותו מרבם הנערץ — מסע החיפוש ערך ארבע עשרה שנה עד שמצאו מחליף ראוי לרשת את מקומו של רבי אברהם. רק לקראת סוף מלחמת העולם הראשונה, זכו להכתיר את הרב יוחנן פרשל לרבם.

ר' טוביה היה בן יחיד להוריו, לאחר שאחיו יוסף נפטר טרם לידתו. אחותו היחידה, סיפרה, שכאשר היא היתה הולכת עם אחיה טוביה'לה הצעיר בחוצות וינה, היו הבריות אומרים עליו "שם הולך הגאון הקטן". נוסף ללימודיו בחיידר הווינאי, הוריו של טוביה שכרו עבורו מלמדים פרטיים, אחד מהם היה הרב שמואל הובנר זצ"ל, אשר לימים תירגם במחתרת כמה מסכתות ש"ס ליידיש, בעת שהתגורר בבלגיה תחת כיבוש הנאצים יש"ו.

לקראת בר־המצוה של טוביה, הכין איתו הרב הובנר דרשה מורכבת, ואכן טוביה מסר אותה בלשון הקודש רהוטה. לקראת סוף 1938 לאחר האנשלוס, כאשר אוסטריה נכבשה על ידי הגרמנים, נשלח הנער טוביה ללונדון באחד ממשלוחי הילדים ה"קינדער טראנספורט", שאורגנו על ידי הרב שלמה שונפלד. הפרידה של טוביה מהוריו היתה הפעם האחרונה שטוביה זכה לראות את אמו, שגורשה מצרפת לאושויץ, שם ניספתה.

טוביה פרשל הצעיר למד שנים רבות בישיבת "עץ חיים" בלונדון וינק תורה ומוסר, מראש הישיבה הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל; ממנהיגי המוסר הגדולים בדורו, הגאון רבי שלמה נחמן גרינשפן זצ"ל, תלמיד חכם ידוע ומחבר ספרים, והגאון רבי אריה זאב גורביץ זצ"ל, חתן הגרי"א לופיאן, ששימש ברבות הימים כראש ישיבת גייטסהד.

חברו לספסל הלימודים בישיבת ב"עץ חיים", ר' ראובן כהן, המתגורר כיום בירושלים, ציין שעד עצם היום הזה, נחרטה במוחו תמונה של ר' טוביה, שהיה ידוע כעילוי, עומד ליד הבימה במשך ארבע שעות ברצף ולומד ללא הפסקה...

מהיר תפיסה

כאשר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, אז ראב"ד בלונדון, חיפש חברותא מצוין לבנו מנחם, הוא ניגש לראש הישיבה עם בקשה שימליץ על בחור מתאים. הרב לופיאן המליץ ללא היסוס על טוביה פרשל, וכך התחיל ידידות נצחית בין טוביה ומנחם כאשר טוביה הפך להיות בן בית אצל משפחת אברמסקי — בן בית פשוטו כמשמעו: לשנים רבות, טוביה אכל בשולחנו של הרב יחזקאל מדי שבת בשבתו וכל חג וחג ללא יוצא מן הכלל. כמו כן, הרב יחזקאל היה מגיע לישיבה מדי שבוע בליל שישי כדי לדבר עם טוביה בלימוד. מערכת היחסים הקרובה בין טוביה לבין הרב אברמסקי המשיכה גם כאשר טוביה ומשפחת אברמסקי עלו ארצה והתיישבו בירושלים. הרב שימש כסנדק בבריתו של יוחנן, בנו בכורו של ר' טוביה. מוה"ר רבי יצחק מאיר לוין כובד בסנדקאות בבריתו של שמואל אהרון, בנו השני.

ידיד נוסף מימי בחרותו ב"עץ חיים" שבלונדון היה, רבי מרדכי יוסף ליינר זצ"ל, האדמו"ר מראדזין בבורו פארק. טוביה, צעיר לימים אך בוגר בנפשו, נהנה להשתעשע בדברי תורה עם אביו של חברו, כ"ק האדמו"ר רבי ירוחם ליינער זי"ע ועוד מידידיו מתקופת היותו בלונדון: הגאון רבי שמואל שמעלקא פינטר זצ"ל, הבוקווסקא רב, מנהל מוסדות "יסודי התורה" ויו"ר אגו"י בבריטניה ויבדל"ח הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א אשר גם פתח את ביתו בפני בנו של ר' טוביה בשנות לימודיו בישיבה כאן בארץ ישראל.

לר' טוביה היו חושים מיוחדים, לקליטה ותפיסה מהירה. חד לשון ועין טובה. עשה ועשה, כתב וחיבר, אך לא דיבר על עצמו מלה. הניגוד היה בולט: אין ספור מילים כתובים על הנייר, הוא היה מרצה בחסד עליון, אך מיעט מאוד במילים שהוציא בשיחות חולין — הבלי העולם הזה לא עניינו אותו כלל.

ביוגרף וביבליוגרף

ר' טוביה נישא למרת חנה רחל לבית פלאם, מצאצאיהם של אדמו"רי בעלזא, זידיטשויב, סטרעטין וקאליב. הזוג פרשל קבעו את משכנם בירושלים עיה"ק, שם, בשנת תשט"ז נסמך ר' טוביה לרבנות ע"י הגאון רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל, חבר בית הדין של העדה החרדית, וראב"ד קהילות החסידים בירושלים. הרב טוביה פרשל שימש במשך תקופה כעורך במוסד הרב קוק. הוא עזר בעריכת האנציקלופדיה התלמודית גם בגירסה העברית המקורית וגם במהדורה האנגלית. אכן, הרב שלמה יוסף זוין ביקש מהרב פרשל להכין עבורו דוגמא איך ערך באנציקלופדיה האנגלית אמור להיראות, והשתמש בדוגמא של הרב פרשל כאב טיפוס לשאר הערכים.

הרב טוביה פרשל היה מחבר הערך "התלמוד" באנציקלופדיה אמריקנה והרבה מכתבותיו על רבנים ודמויות תורניות הוכללו באנציקלופדיה יודאיקה ואנציקלופדיה העברית. הוא חיבר פרקים בעשרות רבות של ספרים שנכתבו על ידי אחרים ללא הזכרת שמו כלל — הוא לא חיפש פירסום. מטרתו היחידה היתה להעניק ידע לזולת. הוא גם כתב עבור אוספים שונים של ספרי ביוגרפיה כגון "אלה אזכרה" שפורסם על ידי הרב ד"ר יצחק לוין מטעם אגודת ישראל. הוא כתב בעברית, יידיש ואנגלית ברהיטות רבה ופירסם אין ספור כתבות בעיתונים שונים, ובמיוחד ב"המודיע", ובעיתון השבועי "דה ג'ואיש פרס" לאחר העתקת משפחתו לניו יורק. הוא ניצל במה זו כדי לפרסם מוסדות תורה וארגוני חסד רבים. הוא היה אומר "כשאגיע לבית דין של מעלה לאחר 120 שנה, אראה אלפי כתבות שכתבתי ופרסמתי בחינם בכדי לעזור בביסוס הכלכלי של מוסדות וארגונים חשובים".

הרב טוביה פרשל גם כתב בכתבי עת תורניים מגוונים, וביניהם סיני, דרום, הפרדס, אור המזרח ועוד אוספי תורה נוספים. הרב פרשל השתתף בשיעור הדף היומי של הגאון רבי שמחה אלברג במניין של אגודת ישראל בבורו פארק. כאשר הרב אלברג לא יכל להגיע, הרב טוביה פרשל מילא את מקומו. לאחר פטירתו של הרב אלברג, הרב פרשל גם מילא את מקומו כעורך ראשי של "הפרדס".

לפני כמה שנים חזר להתגורר בירושלים, אך מטעמי בריאות הוחזר לניו יורק, ובביקורו בירושלים לפני כשלוש שנים, הזמנתי אותו לערוך ביקור בסניף ירושלים של מפעל הש"ס, והתמוגג מנחת לראות בציבור הנבחנים הרכונים על דפי השאלונים ועמלים לענות ולכתוב את התשובות הנכונות.

בני המשפחה של ר' טוביה מציינים שכאשר אביהם נפטר בשיבה טובה, בוודאי באו לקבל את פניו — רבו, הרב יחזקאל אברמסקי, והאדמו"ר מסקולען, אשר נעזר רבות ע"י אביהם להוציא יהודים מרומניה.

הרב טוביה פרשל הותיר אחריו את רעייתו חנה רחל (לבית פלאם) ודורות ישרים ומבורכים: ילדיו, ד"ר יוחנן פרשל, פסיכיאטר בברוקלין ניו יורק, ד"ר שמואל אהרן פרשל, רופא פנימי בלייקווד, ד"ר פרל הרצוג, פרופ' להיסטוריה יהודית והרב חגי פרשל, מרביץ תורה בירושלים ומחבר ספרי "בחגווי הסלע" על התורה, ונכדים ונינים בני תורה.

יהי זכרו ברוך.

המכבדו בחיים וגם לאחר פטירתו
בנימין קלוגר

הרב יוסף פרישמן ז"ל

קהל רב מתושבי בני ברק ליוו למנוחות את הר"ר יוסף פרישמן ז"ל, מתושבי העיר בני ברק שנלב"ע לאחר מחלה קצרה, והוא בן צ"ב שנים.

המנוח נולד להוריו הר' מנחם ופייערל פרישמן ז"ל בח' אלול תרפ"א בעיר צהלים שבאוסטריה, שהיתה אחת מ'שבע הקהילות'. הוריו השתייכו לשיף שוהל' וביתם נודע בדקדוק ההלכה על קלה כבחמורה. בילדותו עקרה המשפחה מצהלים וקבעה מושבה בוינה. דוגמא לחינוך העקבי יעיד המעשה הבא: בהיות המנוח כבן שתיים עשרה, יצא לטייל באחד מערבי הקיץ עם בן דודו. בדרך פגשם הסב והתעניין היכן התפללו. 'בפוילישער שוהל' ענו. 'פוילישער שוהל?' נחרד הסב. ידוע לכל היה כי המחיצה אינה מתוקנת בקפידה כמו ב'שיף שוהל', 'יתפללו מחדש', הורה קצרות.

בנערותו גלה למקום תורה ל'תלמוד תורה דפרשבורג', שם קנה תורה מפי הגאון רבי בנימין חיים שטיינר בעמח"ס "בירורי השיטות ע"מ קידושין". עם התקדרות שמי אירופה, לאחר ה'אנשלוס', החליטו הוריו לשלחו לארץ ישראל יחד עם עוד שלוש אחיו. באב תרצ"ח החלו האחים את מסעם על האוניה בוינה, והגיעו בלילה אפל באזור חנוכה תרצ"ט לחופי נתניה. המנוח קבע מושבו בעיר ראשון לציון, שם גר אחיו. במשך למעלה מארבע עשרה שנים, שמר המנוח על מורשת בית אבא, על כל המשתמע מכך בשנים הללו, בעת שעבד למחייתו בפרדסים ומאוחר יותר כמסגר מכני, תדיר היה שואל עצמו מה ואיך נהגו בבית הוריו.

בהגיעו לפרקו הקים ביתו עם רעייתו תבלט"א, ויחד קבעו מושבם בעיר בני ברק. ריחוק המשפחה לא הרתיעם, אלא אדרבא, עז היה רצונם לכונן חייהם אך ורק בעיר שומרי תורה ומצוות, חרף הלעג המשפחתי ומשפטי הבוז שהוטחו בהם.

מיד לאחר ה'שבע ברכות' קבע המנוח את מקום תפילתו בביהכ"נ שע"י קהילת 'חוג חתם סופר' שבבני ברק. "הקובע מקום לתפילתו, אלוקי אברהם... בעזרו". לימים יספר כי עמדו בפניו שתי אפשרויות: ביהכ"נ חוג חתם סופר מול ביהכ"נ אחר. לו היה בוחר באופציה השניה, עתיד המשפחה היה שונה.

בבית הכנסת, היה המנוח יד ימינו של הרב חיים צבי גולדשטיין זצ"ל, וסייע בעדו בכל עיסוקיו ומנהגיו למען הכלל. עם פטירתו, הועברו הסמכויות אליו. הוא חש אחריות כלפי הקהילה שלו. לא רק מקום תפילתו היה ב'חוג חתם סופר', כי אם כל הוויתו, רוחו ונשמתו. רבים מבאי ביהכ"נ והת"ת יודעים לומר מיהו המושך בחוטים והאחראי על הקמח. רבים עוד יותר אינם יודעים כי המנוח הוא זה שהקים, ביסס והחזיק למעלה משישים שנים את התלמוד תורה.

בבני ברק של הימים ההם, החיידר השני שהוקם היה 'חוג חתם סופר'. מייסדיו היו הר' יהודה לוי ז"ל והמנוח, מנהלו היה הרב יצחק זינגר ז"ל. התלמוד תורה שכן בשנותיו הראשונות בדירה עליה עומד כיום ביהכ"נ איצקוביץ. בשנתון הראשון מנה החיידר שמונה ילדים. בהמשך, עבר למשכנו הקבוע, כאשר דורות ילדים, שברבות השנים הפכו למרביצי תורה ותלמידי חכמים חשובים נמנו בין תלמידיו, כאשר בעל ה'שבט הלוי' מכהן כנשיא המוסדות. במרוצת השנים, הפכה השפה המדוברת בחיידר לשפת האידיש. כאמור, היה המנוח הרוח החיה מאחורי המוסדות התורניים. את כשרונותיו וידיעותיו הרבות בתחום הפיננסי העמיד בנפש חפיצה וללא תמורה כלל לרשות התלמוד תורה. במשך שנים רבות היה מכתת רגליו מחתונה לחתונה על מנת לאסוף כספים להחזקת החיידר, 'הבזיונות יהיו לי כרטיס כניסה לגן עדן' היה פולט לעיתים. בנוסף, היה מארגן ערבי התרמה ודינרים עבור המטרה הנעלה. מחזה שכיח היה לראות יהודים פוגשים את המנוח ברחוב ומעניקים לו תרומה ביד רחבה, סומכים על ישרותו כי כל כספם יילכו במלואם לצדקה. מלווים שראו את שמו כערב על שטרי ההלוואות, הוסיפו על הסכום המבוקש.

הבית שהקימו בעמל הוא ורעייתו תבדלחט"א, היה בית ספוג בערכי נצח ואהבת התורה, כאשר התבטלות מוחלטת לגדולי תורה הינה אחת מאבני יסודותיה. קשר מיוחד היה לו עם יבלט"א בעל ה'שבט הלוי', הקשר ביניהם התחיל עוד מימי וינה, כאשר לא משה ידו של המנוח מידו של ה'שבט הלוי' יבדלט"א לאורך כל השנים. נודע היה המנוח בהארת פניו, העברתו על מידותיו, שתיקתו הרבה גם נוכח הטחות והאשמות שווא. מעשיותו הרבה, והשכמת והערבת בית המדרש שחרית וערבית עשרות בשנים.

לפני חודשים מספר נפל למשכב ממנו לא קם. בחודשיים האחרונים הדרדר מצבו ובליל י"ג שבט השיב נשמתו פתאומית ליוצרה, כשהוא צלול גם ברגעיו האחרונים.

בהלווייתו שיצאה מן המקום אליו הקדיש את חייו, ספדו למנוח שורת רבנים שהכירוהו אישית, בהם הגאון רבי חיים מאיר וואזנר שליט"א; הגאון רבי משה בנדיקט, רב בית הכנסת; הגאון רבי שלמה זלמן אולמן, ראב"ד קרית ספר; הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן, בעצמו חניך התלמוד תורה בשנותיו הראשונות והגאון רבי אברהם מאיר בלאו בשם ההנהלה; ובנו הרב משה פרישמן, שציין כי מלווים כאן שריד לדור הישן. בפטירתו נעקר דור, ראו על הנפטר את חן הדור הקודם, פיו וליבו שווים היו. זהירות הממון וישרותו היו אצלו מושכל ראשון.

משם יצאה ההלוויה לירושלים, בבית ההלוויות שמגר ספד לו חתנו הרב יעקב קופל ברקוביץ. הותיר אחריו את אלמנתו החשובה, בנו הרב משה פרישמן שליט"א, מחשובי האברכים בישיבת מיר, בתו הנשואה להרב יעקב ברקוביץ שליט"א. ראש שלוחת 'מכון ירושלים' בחיפה. נכדים ונינים, כולם תלמידי חכמים זרע ברך ה'.

ת.נ.צ.ב.ה.